

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.9, november 2016

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Om den gammeldanske Rim-Krønike” og “Broder Niels fra Soor”

ved Kirsten Vad

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Biografisk baggrund
- 3 “Broder Niels fra Soor”
- 4 “Om den gammeldanske Rim-Krønike”
  - 4.1 Anmeldelsen
  - 4.2 Forarbejdet
- 5 Grundtvig og Rimkrøniken
- 6 Anvendt litteratur
  - 6.1 Trykt
  - 6.2 Utrykt

1 Anledning

I 1825 udgav Christian Molbech *Den Danske Rimkrønike efter Gotfrid af Ghemens Udgave af Aaret 1495*, som præsenterede et optryk af den ældste trykte bog på dansk. *Rimkrøniken*, som er vores eneste dansksprogede inkunabel, består af 115 rimede monologer fremført af danske regenter.

Denne udgivelse medførte en forsoning mellem Molbech og Grundtvig. Deres venskab havde været afbrudt siden 1813 efter en fejde om historiesyn og historieskrivning, som opstod i anledning af udgivelsen af Grundtvigs kristeligt ræsonnerende værk *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng* (1812). Molbechs krønikeudgave gav

Grundtvig anledning til at genoptage sine rimkrønikestudier, som han havde påbegyndt omkring 1815, og hvis resultater han offentliggjorde i *Danne-Virke* bind 1 (1816). Det resulterede i to indlæg i *Nyt Aftenblad*: digtet "Broder Niels fra Soor", hvor han blandt andet takkede Molbech for udgivelsen af *Rimkrøniken*, og den grundige anmeldelse kaldet "Om den gammeldanske Rim-Krønike", hvor Grundtvig fremsatte sine meninger om *Rimkrønikens* tilblivelse.

Efter udgivelsen af digtet "Broder Niels fra Soor" den 28. januar 1826 sendte Molbech den 25. marts Grundtvig glossaret til krønikeudgaven. Dette var blevet udgivet separat, men med fortløbende paginering, så det kunne indbindes med selve teksten (Molbech 1825b). De genoptog hermed kontakten, som havde været afbrudt siden deres fejde i 1813. Herefter begyndte offentliggørelsen af anmeldelsen "Om den gammeldanske Rim-Krønike" fra den 1. april og fem numre frem til den 6. maj 1826.

Molbechs krønikeudgave blev udgivet i prænumeration, dvs. køber havde forudbestilt og betalt inden udgivelsen, men Grundtvig var ikke på prænumerantlisten. Han havde alligevel skaffet sig et eksemplar og derigennem fået fornyet sin interesse for *Rimkrøniken*. Dette beskrev han i et brev til Molbech den 28. marts 1826: "Denne Bog har, lige siden jeg fik den, som skedte ved et godt Tilfælde, fra Jul til Paaske været min daglige, eller, da Dagen tit var optaget, snarere min natlige Læsning" (Grundtvig og Molbech 1888, s. 142). Krønikeudgivelsen mildnede forholdet mellem Grundtvig og Molbech, og venskabet blev genoptaget — dog på mere formel basis med tiltalen 'De' i stedet for 'du' på Molbechs udtrykkelige ønske (Lundgreen-Nielsen 1980, s. 585).

Den Danske Riimkrønike var udsendt i et begrænset oplag på 160 eksemplarer ved subskription og var med sin bibeholdelse af det gammeldanske sprog en udgave for sprogforskere og de lærde, hvilket også nævnes af Molbech i værkets fortale: "Betragte vi nu endog kun denne Krønike som en Antiquitet for Sproggrandskeren, saa giver den os ikke faa interessante Bidrag til Modersmaalets ældre Sprog- og Formlære" (Molbech 1825a, s. XVIII). Grundtvig opfattede derimod *Rimkrøniken* som et værk til folket, og han udtalte i 1841, at han ikke var begejstret for Molbechs lærde udgave (jf. Toldberg 1954, s. 94). Han skrev også til Molbech, at han ikke fandt "Udgaven saadan, som jeg, om jeg havde vovet mig dertil, kunde og vilde have gjort den" (Grundtvig og Molbech 1888, s. 142).

I sin fortale til *Den Danske Riimkrønike* henviser Molbech til Grundtvigs tidligere udgivne artikler i *Danne-Virke*, hvor Grundtvig fremsatte sit syn på *Rimkrønikens* tilblivelse, at den udsprang af mere end én forfatter. Om sine overvejelser over udgivelsen af sin fornyede undersøgelse skrev han til Molbech:

Tvivlraadig var jeg om, hvorvidt jeg skulde omtale offentlig hvad jeg mest havde gjort for min egen Fornøielses Skyld, og hvad jeg godt veed, kun Faa bryde sig om, og vel endnu færre kan bedømme; men efter den Besindigste af mine Venners Raad besluttede jeg dog at give et lille Udtoget af mine Bemærkninger i Aftenbladet (Grundtvig og Molbech 1888, s. 143).

Med udtoget i *Nyt Aftenblad* fik Grundtvig endnu engang fremført sin opfattelse af *Rimkrønikens* forfatterforhold.

2 Biografisk baggrund

Grundtvigs interesse for *Rimkrøniken* udsprang ikke af Molbechs udgivelse, men blev blot genoplivet af den. Ifølge Helge Toldberg varede Grundtvigs interesse for *Rimkrøniken* fra omkring 1815 til hans død (Toldberg 1954, s. 94), og hans første dokumenterede møde med krøniken kan dateres til april 1804 (jf. Lundgreen-Nielsen 1980, s. 105). I *Danne-Virke* bind 1 (1816) udgav han et udvalg af *Rimkrøniken* med titlen “Udtog af den gamle danske Riimkrønike” (Grundtvig 1816), og i *Danne-Virke* 4 (1819) berettede han også om *Rimkrøniken*. Her kommenterede han et nyfundet ark, som han mente, den nedertyske oversættelse af *Rimkrøniken* måtte have benyttet. Han argumenterede desuden for, at dette ark var ældre end det kendte rimkrønikestryk fra 1495 (Grundtvig 1819).

I for- og efterordet til de udvalgte rim i *Danne-Virke* 1 fremlagde Grundtvig for første gang sin tese om *Rimkrønikes* tilblivelse. Han mente, at krøniken måtte være forfattet af flere end blot sorømunken broder Niels, hvis navn findes på den nedertyske udgaves titelblad. Denne flerforfatterteori udfoldes yderligere og mere detaljeret i anmeldelsen af Molbechs udgave, og baggrunden for offentliggørelsen i *Danne-Virke* var – som ved anmeldelsen – et egentligt filologisk rimkrønikestudium (Toldberg 1954, s. 53).

Det var ingen hemmelighed, at optrykket af *Rimkrøniken* var en opgave, han selv havde ønsket at udføre (jf. Toldberg 1954, s. 65). Dette beskrev Grundtvig bl.a. i et brev til Molbech den 29. marts 1826:

Var jeg nu end i det Tilfælde, at Travlhed paa den ene, og Magelighed paa den anden Side vilde ladet mig være ret fornøiet med at finde gjort, hvad der egenlig var min Part, især da det vilde været, som paa mine Vegne, saa kunde jeg dog aldrig knurre over, at Du havde overladt mig den nøiere Undersøgelse om, hvorvidt min *Formodning* om Krøniken, som et besynderligt mixtum compositum, som Du ei fandt Grund til at dele, vilde bestyrke sig (Grundtvig og Molbech 1888, s. 142).

Da Grundtvig ikke var udgiveren bag krøniken i denne omgang, så han sig i stedet nødsaget til at foretage den nøjere undersøgelse af sin formodning, som på baggrund af udgivelsen blev præciseret og fremlagt i anmeldelsen af Molbechs rimkrønikeudgave.

3 “Broder Niels fra Soor”

Den fornyede interesse for *Rimkrøniken* fik Grundtvig til selv at skrive litterære værker i rimkrønikestil, hvilket “Broder Niels fra Soor” er et eksempel på. Digtet er først og fremmest en tak til Molbech og Just Thiele for den nye udgave af *Rimkrøniken*: “Jeg vider [dvs. giver] gode Venner Tak: / Hr. *Molbech* og Hr. *Thiele*” (Grundtvig 1826a, s. 27), men er derudover også et billede på Grundtvigs opfattelse af *Rimkrøniken* som en vigtig historisk kilde.

Digtet blev udgivet usigneret i *Nyt Aftenblad* nr. 4, men indholdsfortegnelsen til årgangsbindingen for 1826 angiver Grundtvig som forfatteren. Titlen henviser til

sorømunken broder Niels, der levede omkring 1480, og som i fortalen til den nedertyske oversættelse af *Rimkrøniken* nævnes som forfatteren.

Med undertitlen “Efterskrift til den danske Rim-Krønike” og digtets monologiske jegform placeres det inden for *Rimkrønikens* ramme. Digtet beskriver *Rimkrønikens* liv. Først var den en populær bog for folket, hvorefter interessen forsvandt. I digtets sidste del beskriver Grundtvig, hvordan *Rimkrøniken* skal opleve en ny æra i folkets eje, så at “Pogen selv, der vogter Faar [...] / I Konge-Tallet Aar for Aar / Kan prægtig hitte Rede” (Grundtvig 1826a, s. 27). Han ønsker, at *Rimkrøniken* igen skal få status som folkebog, og at folk skal kende kongerækken og fædrelandets historie, lige så godt som de kan huske, hvad de fik til middag.

Helge Toldberg omtaler i “Grundtvig og Den danske Rimkrønike” (1954) digtets sidste vers, som lyder: “Thi immer Broder *Niels* fra Soor / Gaaer giennem lukte Døre!” (Grundtvig 1826a, s. 27), som er en allusion til Johannesevangeliet 20,26. Meningen med disse vers er, at den danske folkeånd virker gennem digterne og overført beskriver Jesus, der efter opstandelsen kommer ind gennem lukkede døre (Toldberg 1954, s. 71). Grundtvig opfattede *Rimkrøniken* som en folkelig bibel, og for ham stod *Rimkrøniken* parallelt med Bibelen (jf. Toldberg 1954, s. 71). Hvor denne begyndte med Adam, skrev Grundtvig om *Rimkrøniken*: “Fra *Humble* skal hun altid gaae, / Hvad end de Lærde sige” (Grundtvig 1826a, s. 27). I den anden ende kan *Rimkrøniken* forlænges til nutiden, hvilket Grundtvig fremsætter et ønske om. Han bebuder i digtet, at han ønsker at forny *Rimkrøniken* og tilføje nye kongerim frem til Frederik 6. Grundtvig påbegyndte dette arbejde i forbindelse med rimkrønikestudierne i 1826 (Grundtvig 1826c), men disse tillæg og gendigtninger blev ikke trykt, før Svend Grundtvig udgav en opsamling i *Poetiske Skrifter*, bind 5, side 390-406.

Digtet imiterer *Rimkrønikens* form med monologiske knittelrim. Hvor det i *Rimkrøniken* er hver af de 115 regenter, som træder frem og beretter om deres liv og gerninger i jegform, er digtets jeg først broder Niels for senere at blive en personificering af *Rimkrøniken* (Grundtvig 1826a, s. 26 f.). *Rimkrønikens* digte indledes ofte af nogle vers med et moraliserende ordsprog eller en leveregel fra det pseudoaristoteliske *Secretum Secretorum*, som er en lærebog for fyrster (Toldberg 1961, s. VIII). Dette anvender Grundtvig også i “Broder Niels fra Soor” med indledningens ordsprog, som også optræder i *Rimkrøniken*: “Det gaaer saa til i Verden vidt, / Det staaer ei til at hindre, / At mangen En faaer Lof [dvs. ros] for Lidt, / Og Last for endnu Mindre!” (Grundtvig 1826a, s. 25). Et andet eksempel fra *Rimkrøniken* findes ligeledes på side 25: “Da seer man, Lykken er som Glar, / Thi naar det skinn som klarest, / Og smiil ad Støv, som først det var, / Det brister alsomsnarest!”. Disse allusioner til krønikens ordsprog forstærker digtets rimkrønikeform.

I digtet findes en henvisning til fortalen til den nedertyske udgave, som Christian 1. fik foræret i 1477. Denne indeholder nogle vers, som er udeladt i Ghemen-trykket fra 1495. Disse vers beskriver, hvordan munkeforfatteren hverken har drukket af den franske vin eller den, der gror ved Rhinen (Toldberg 1959, s. 3; Molbech 1825a, s. LI).

I “Broder Niels fra Soor” lyder Grundtvigs allusion således: “Jeg drak udaf den franske Vin / Saa lidt som af den Spanske, / Jeg den lod staae, som groer ved Rhin, / Og holdt mig til det Danske.” (Grundtvig 1826a, s. 25). Med sidste verslinje fremhæver Grundtvig *Rimkrønikens* store værd som et fædrelandshistorisk værk skrevet og trykt på dansk.

4 “Om den gammeldanske Rim-Krønike”

4.1 Anmeldelsen

Anmeldelsen af Molbechs udgave har nærmest karakter af en forskningsartikel. Grundtvig genoptager her den teori om *Rimkrønikens* oprindelse, som han tidligere havde fremført i *Danne-Virke* bind 1 (1816). Den går ud på, at *Rimkrøniken* ikke kan være skrevet af én forfatter, sorømunken broder Niels, men må – på grund af forskelle i blandt andet versemål og stil – være forfattet af flere digtere. I fortalen til rimkrønikeudgivelsen afviste Molbech Grundtvigs flerforfatterteori, om hvilken han mente, at man “ikke lettelig ved nøiere Undersøgelse vil finde bestyrket” (Molbech 1825a, s. IX). Hertil svarede Grundtvig i *Nyt Aftenblad*:

Havde jeg saaledes i Dannevirke ikke blot givet at langt, men ogsaa velbetænkt Udtog af Rim-Krøniken, ikke blot paastaet, at Forskielligheden strakde sig fra det Største til det Mindste, men viist det, da vilde Udgifveren neppe nu været uenig med mig, saa det er egenlig en Ungdoms-Feil jeg stræber at raade Bod paa, naar jeg nu udvikler, hvad jeg forud kun udraabde (Grundtvig 1826b, s. 107).

Grundtvig ville i anmeldelsen *bevise*, hvad han i *Danne-Virke* havde *påstået*. Dette gjorde han over fem numre i *Nyt Aftenblad*, hvor han med fremlæggelsen af sit filologiske studium opridsede de sproglige og metriske forskelle i krønikens rim for at bevise sin flerforfatterteori.

Første del, som trykkes i *Nyt Aftenblad* nr. 13, beskriver, hvordan krønikens vers ligner hinanden, da “de holde Takt, og springe ei saa hulder til bulder, fra mandlige til kvindelige Rim, og omvendt” (Grundtvig 1826b, s. 109). På trods af de ensrimede vers ser Grundtvig tegn på skift af pen, fordi *Rimkrønikens* tre forskellige versemål – parrim (AA), krydsrim (ABAB) og sekvensrim (AABCCB) – repræsenteres forskelligt gennem de tre hovedafsnit. I krønikens første del findes parrimene, og i den sidste del de krydsrimede vers, mens midten består af en blanding af alle tre versemål. Dette er for Grundtvig et billede på de tre århundreder, han mener, *Rimkrøniken* er skrevet over, eller i det mindste for “alle Kyndige [...] et Vink om Penne-Skifte, og forandret Smag” (s. 109). Fortsættelsen i nr. 15 gennemgår forskelle i ordforråd, hvor brugen af fremmedord i de forskellige dele af krøniken – der for Grundtvig ellers ikke hører hjemme i danske værker – bliver positivt bedømt, da disse forskelle med påvirkninger fra tysk, fransk, islandsk og latin vidner om mere end én forfatter bag krøniken. I nr. 16 af *Nyt Aftenblad* beskrives de steder, hvor versformen skifter, og en ny digter skriver videre – de såkaldte rimbalke, idet en balk er en betegnelse for en skillevæg. *Rimkrøniken* er for Grundtvig et billede på folkets tale og et spejl, der viser kulturens gang og rimekunstens fremskridt og forfald fra den tidlige middelalder til slutningen af 1400-tallet, hvilket beskrives i nr. 17. Her udtrykkes desuden et ønske

om en ny udgave, hvor den nedertyske oversættelse medtages sammen med digtet om Christian 2. Anmeldelsens sidste del (nr. 18) opridser blandt andet de sproglige forskelle i *Rimkrøniken*. Enkelte ord optræder med forskellige betydninger i krøniken, og sammen med de resterende forskelle mener Grundtvig, at man kan "afkræfte det løse Rygte om, at den er et Værk af *een* Munk i det femtende Aarhundrede" (s. 147). I tillæg slår han fast, at hans teori er en "videnskabelig Overbeviisning" (s. 148) og ikke blot en formodning eller et skøn.

Læs mere

Forfatterforholdet i *Rimkrøniken* blev ikke undersøgt nærmere videnskabeligt, før Johannes Brøndum-Nielsen genoptog flerforfatterteorien i *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse* (1930). Brøndum-Nielsen tilsluttede sig Grundtvigs teori om, at der har været mere end én forfatter bag *Rimkrøniken*, og ud fra en forskningshistorisk oversigt opsummerede han at: "Ingen har da senere givet det Grundtvigske Standpunkt fuld Tilslutning" (Brøndum-Nielsen 1930, s. 28). Deres enighed ophørte dog her, da Brøndum-Nielsen ikke anså *Rimkrøniken* som forfattet over tre århundreder, hvilket Grundtvig var overbevist om, men derimod påviste, at sprogformen hørte til 1400-tallet og forudsatte, at munkene havde udført arbejdet nogenlunde samtidig (jf. Toldberg 1954, s. 71).

Anmeldelsens tone over for udgiveren Molbech var positiv på trods af deres uenigheder om krønikens oprindelse, og Grundtvig anerkendte, at Molbech havde gjort et ærligt arbejde båret af ægte interesse:

mit nærmeste Ønske skal derfor være, at alle Danske Læsere taknemmelig vil skionne paa den kiærlige Omhug, den ufortrødne Flid, og den sjeldne Kyndighed i Moders-Maalet, hvormed Prof. Molbech har besørget og udstyret den ny Udgave af vor gamle Rim-Krønike (s.150).

Det var ikke kun synet på krønikens tilblivelse, som skabte uenighed mellem Grundtvig og Molbech, men også bestemmelsen af dens historiske værdi. I fortalen til krønikeudgaven afviste Molbech også Grundtvigs syn på krønikens værdi som et historisk monument. Molbech skrev, at "Neppe ville vel mange være enige med dennne [sic] Forfatter, i at betragte Riimkrøniken fra det historiske Indholds Side som et Arbeide af Værdi" (Molbech 1825a, s. XV). Grundtvigs interesse i *Rimkrøniken* drejede sig ikke kun om dens forfatterforhold, men også i høj grad om krøniken som et historisk mindesmærke. I anmeldelsen betegnede han *Rimkrøniken* som et "ægte National-Værk" (Grundtvig 1826b, s. 105), og som det

originaleste Mindes-Mærke vi have, saavel af Rime-Konsten som af Bog-Sproget i den danske Middel-Alder, og som tillige, ved i meer end hundrede Aar at have været Folkets, aldrig afløste, mindre erstattede, Liv-Bog i Fædrenelandets Krønike (s. 150).

4.2 Forarbejdet

Det blev ikke Grundtvig, som kom til at udgive hele *Rimkrøniken*, men han havde samlet meget viden om den, hvilket både ses i anmeldelsen og i forarbejdet til denne, som findes i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek i København. Helge Toldberg har i artiklen "Grundtvig og Den danske Rimkrønike" fra *Grundtvig-Studier* 1954 beskrevet Grundtvigs udkast til anmeldelsen. Ifølge Toldberg udviser det en frygt for pedanteri, hvilket medfører en saglig forringelse fra udkast til anmeldelse (Toldberg 1954, s. 65).

Grundtvigs fremlæggelse af flerforfattere-teorien i *Nyt Aftenblad* blev hans sidste videnskabelige ord i sagen. I sin afhandling *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse* kritiserer Johannes Brøndum-Nielsen Grundtvigs utilstrækkelige filologiske vurdering:

Ulykken er blot, at han ikke skelner mellem væsentlige og tilfældige Forskelligheder, at han mangler de sprogvidenskabelige Forudsætninger for at vurdere de noterede Kolonner af Ord efter deres Værdi som mulige sproghistoriske eller individuelle Vidnesbyrd (Brøndum-Nielsen 1930, s. 28).

Grundtvigs filologiske vurdering finder Toldberg er gået tabt fra udkast til anmeldelse. Dette skyldes ifølge Toldberg to faktorer: "*forsætlig popularisering* (han vil ikke skrive videnskabeligt, skønt han behersker stoffet tilstrækkeligt til det) og *Grundtvigs arbejdsmetode*" (Toldberg 1954, s. 65). Under Grundtvigs forarbejder påbegyndes det ene udkast efter det andet, ark erstattes undervejs med nye indskud, og den oprindelige stringens opløses, efterhånden som Grundtvig forudsætter sit ræsonnement som almindelig kendt. Frygten for pedanteri fik Grundtvig til at stræbe efter en klar redegørelse, der i almenlæselig form fremstillede hans hovedtese (Toldberg 1954, s. 66). Denne selverkendelse anes også i anmeldelsen, hvor han efter sin meget folkelige beskrivelse af verber, substantiver og adjektiver i *Nyt Aftenblad* nr. 17 begynder nr. 18 med: "deels veed jeg nok, man kan ligesaa godt sove ind ved lange Taler om Substantiver og Verber, som ved mange Konjunctioner og lange Adverbier" (Grundtvig 1826b, s. 137).

Toldberg plæderer for, at man i udkastene til anmeldelsen faktisk finder den filologiske vurdering, som Brøndum-Nielsen efterlyser. Han beskriver, hvordan der i udkastene blandt andet findes en værdifuld filologisk iagttagelse, som ikke er med i anmeldelsen. Denne iagttagelse handler om opdagelsen af "Raaer-Kaal" for "Ager-Kaal" i Molbechs *Den Danske Riimkrønike* vers 664, som Grundtvig i sit udkast (findes i Grundtvig-arkivet fasc. 288, nr. 6) har beskrevet som en fejllæsning af *erucas* for *erutas* (Toldberg 1954, s. 67). Den samme iagttagelse bliver senere gjort af Marius Kristensen i *Danske Studier* 1919 (s. 95 f.).

Udkastene til anmeldelsen vidner om, at Grundtvigs undersøgelse af *Rimkrøniken* er foregået med omhu og grundighed. De viser det store forarbejde, som er gået forud for anmeldelsen med blandt andet undersøgelser af rimstillingen og alfabetiske ordlister. I anmeldelsen nævner Grundtvig de såkaldte rimbalke, der viser skiftstederne i versemål, og som ifølge Grundtvig findes 28 steder. Disse rimbalke beskrives ikke nøjere i anmeldelsen, men findes i et indlæg til fasc. 300 (Grundtvig-arkivet), samt i et brev til Molbech den 28. marts 1826, hvor Grundtvig opridser

skiftstederne: “Da Krønikens otte og tyve Riim-Balke i Slutningen kun nævnes, maa jeg anmærke, at Skiftstederne findes S. 63. 71. 75. 78. 95. 96. 105. 105. 106. 9. 10. 32. 38. 41. 42. 45. 46. 51. 55. 67. 69. 87. 93. 99. 213. 16. 222.” (Grundtvig og Molbech 1888, s. 144). Rimbalkene anvendte Grundtvig til at undersøge, om nogle af afsnittene var skrevet i mere folkeligt dansk end andre, hvilket fremgår af fasc. 300, nr. 20, hvor Grundtvig har sorteret ordene efter, hvilke der i 1400-tallet kunne anses som fremmedord, og hvilke der ikke kunne (Toldberg 1954, s. 68).

Kladderne og udkastene viser det videnskabelige arbejde, der ligger bag anmeldelsen. På grund af frygt for pedanteri forblev mange af resultaterne i kladdeform, for at anmeldelsen derved kunne fremstå som en folkelig redegørelse for Grundtvigs flerforfatterteori.

5 Grundtvig og Rimkrøniken

Grundtvigs interesse i *Rimkrøniken* og arbejde med denne endte ikke efter de to udgivelser i *Nyt Aftenblad*, men fulgte ham resten livet. I første omgang begyndte han på ‘fornyelsen’ af krønikens rim, som han havde lovet i digtet “Broder Niels fra Soor”. Disse ‘fornyelser’ indebærer tildigtninger og omskrivninger af et udvalg fra *Rimkrøniken*. De trykkes ikke i Grundtvigs levetid (Grundtvig 1826c), men udgives af Svend Grundtvig i *Poetiske Skrifter* bind 5, side 390-406. På samme tid, som han arbejdede med fornyelserne, digtede han de tre første rimstykker i *Kong Harald og Ansgar* (Grundtvig 1826d), der har *Rimkrøniken* som genremæssigt og stilistisk forbillede. Otte år senere genoptog Grundtvig endnu engang sin fornyelse af *Rimkrøniken*. I 1834 udgav han først “Den danske Rim-Krønike” i *Nordisk Kirke-Tidende* nr. 33-35 og derefter i et særtryk med titlen *Prøver af Den Gammel-Danske Rim-Krønike i en ny Skikkelse*. I disse udgivelser findes typografiske fremhævelser af nye eller bearbejdede afsnit samt to tilføjelser til kongerimene med digtene om Frederik 3. og Christian 7. Ved samme lejlighed påstod Grundtvig at have læst *Rimkrøniken* over 200 gange og kom med en opsigtsvækkende udtalelse, hvor han beskrev *Rimkrøniken* som sin ‘Liv-bog’, som han “ærlig talt, har læst meget tiere og kan meget bedre end min Bibel” (Grundtvig 1834a, sp. 549).

Rimkrøniken fulgte Grundtvig frem til hans ældste dage. Hans håndeksemplar af C.J. Brandts rimkrønikeudgave med udgiverens dedikation fra april 1858 og med Grundtvigs rettelser og omdigtninger indskrevet vidner om et fortsat arbejde med teksten. Om disse rettelser og omdigtninger se Toldberg 1954, side 90-94.

6 Anvendt litteratur

6.1 Trykt

- Brøndum-Nielsen, Johannes (1930) *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse*. København.
- *Den danskæ Krønnickæ* (1495), udg. Gotfred af Ghemen. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1812) *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng*.

København.

- Grundtvig, N.F.S. (1816) "Udtag af den gamle danske Rimkrønike" i *Danne-Virke et Tids-Skrift*, bind 1, s. 35-72, s. 167-208. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1819) "Et Blad af den danske Rimkrønike", i *Danne-Virke et Tids-Skrift*, bind 4, s. 174-187. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1826a) "Broder Niels fra Soor. (Efterskrift til den danske Rim-Krønike)" i *Nyt Aftenblad*, nr. 4, 28. januar, s. 25-27. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1826b) "Om den gammeldanske Rim-Krønike" i *Nyt Aftenblad*, nr. 13, 1. april, s. 105-110; nr. 15, 15. april, s. 121-125; nr. 16, 22. april, s. 129-132; nr. 17, 29. april, s. 137-141; og nr. 18, 6. maj, s. 145-150. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1826d) *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1834a) "Den Danske Rim-Krønike" i *Nordisk Kirke-Tidende*, nr. 33, 17. august, sp. 549-558; nr. 34, 24. august, sp. 568-576; og nr. 35, 31. august, sp. 577-591. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1834b) *Prøver af Den Gammel-Danske Rim-Krønike i en ny Skikkelse*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1880-1930) *N.F.S. Grundtvigs Poetiske Skrifter*, udg. Svend Grundtvig, bind 1-9, bind 5 (1883). København.
- Grundtvig, N.F.S. og Christian Molbech (1888) *Christian Molbech og Nikolai Frederik Severin Grundtvig. En Brevvexling*, samlet af Chr.K.F. Molbech og udgivet af Ludvig Schrøder. København.
- Kristensen, Marius (1919) "Dronningen, der aad Agerkaal" i *Danske Studier* 1919, s. 95-96. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*, bind 1-2. København.
- Molbech, Christian udg. (1825a) *Den Danske Rimkrønike efter Gotfried af Ghemens udgave af Aaret 1495, trykt paa ny, med afvigende Læsemaader i sildigere Udgaver, og Ordfortolkninger*. København.
- Molbech, Christian (1825b) *Glossarium til den danske Rimkrønike*. København.
- Toldberg, Helge (1954) "Grundtvig og Den danske Rimkrønike" i *Grundtvig-Studier* 1954, s. 40-95. København.

- Toldberg, Helge udg. (1958-1961) *Den danske Rimkrønike*, bind 1-3, bind 3 (1959): *Nedertysk oversættelse (Københavns-håndskriftet)*. København.
- Toldberg, Helge udg. (1958-1961) *Den danske Rimkrønike*, bind 1-3, bind 1 (1961): *Den danske rimkrønike, Ghementrykket 1495 med variantapparat*. København.

6.2 Utrykt

- Grundtvig, N.F.S (1826c) “Den gamle danske Rimkrønneke” ms. i Det Kongelige Bibliotek, København, Grundtvig-arkivet, [fasc. 288.18](#), [fasc. 288.19](#), [fasc. 388.103](#) og [fasc. 388.104](#).